

**Tampere
Turtolan (Messukylä)
historiallisen ajan kylätontin
arkeologinen valvonta
ja
koekaivaus
2013**

Tapani Rostedt

Kustantaja: Kiinteistö Oy Skraatarla

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartat	3
Lähtötiedot	5
Tutkimus	5
Konekaivuun valvonta	5
Koekaivaus.....	6
Tulos	7
Lähteet	7
Havaintokartta	8
Koekaistat	8
Rakenteet	12
Muinaisjäännöstiedot	19
TAMPERE 59 TURTOLA (MESSUKYLÄ).....	19
Vanhoja karttoja	21

Kansikuva: Pohjois-etelä - suuntainen kaista tontin länsilaidalla kuorittuna. Kuvattu pohjoisesta.

Perustiedot

Alue: Tampere Turtola. Tontti 837–053-5415–0018, Kokinmäenkatu 1. Turtolan (Messukylä) historiallisen ajan kylätontin (Mjtunnus: 1000019047) länsi- etelälaita.

Tarkoitus: Selvittää kaivinkonekaivauksen valvonnalla, sekä koekaivauksin onko Turtolan historiallisen ajan kylätontin länsi- ja eteläosassa jäljellä kiinteää muinaisjäännöstä, sekä tutkia ja dokumentoida mahdolliset havaittavat kiinteät muinaisjäännökset, jotta tontilla aloitettu rakentaminen voisi jatkua.

Työaika: 10.7.–12.7. 2013

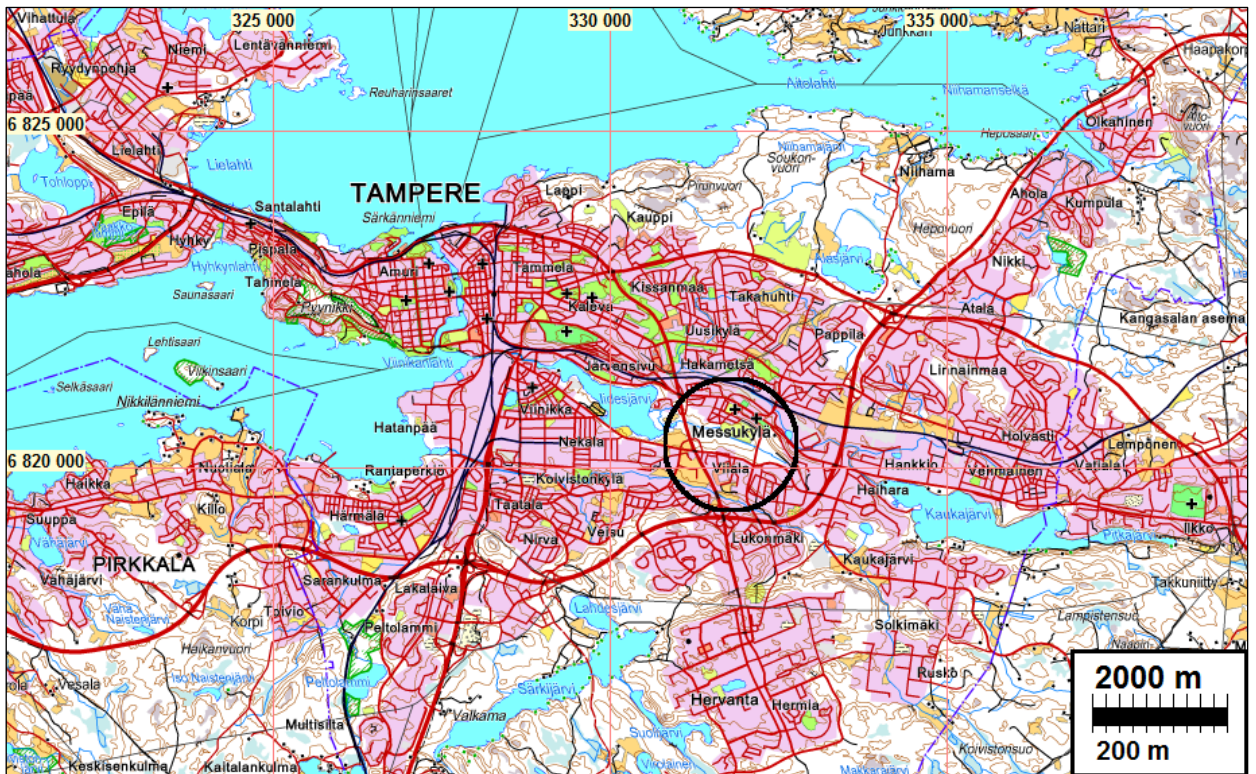
Kustantaja: Kiinteistö Oy Skraatarla

Aikaisemmat tutkimukset: Vadim Adel 2011 tarkastus, Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt 2013 kaivaus.

Tekijät: Mikroliitti Oy: Tapani Rostedt

Tulokset: Alueella suoritetuilla kaivinkonekaivuun valvonnalla ja koekaivauksilla Turtolan kylätontin paikalla havaittiin historiallisen ajan asutukseen liittyviä rakenteita, kuten pienialaisia jätekuoppien pohjaosia, sekä kaksi 1800-luvun loppupuolelle ajoituvaa ulkorakennuksen jäännettä, ilmeisesti varasto- tai navettarakennuksien osin tuhoutuneet jäänteet. Kaikki havaitut rakenteet tutkittiin, dokumentoitiin ja kaivettiin loppuun. Kaivinkonekaivuun valvontaan ja koekaivaukseen liittyvä löytöaineisto sisälsi tyypillistä historiallisen ajan asutukseen liittyvää aineistoa, kuten tiilenpaloja, palanutta savea, punasavikeramiikkaa kirkasta ja vihreää pullo- ja ikkunalasiasia sekä fajanssia. Historiallisen ajan löytöjä ei niiden yleisyyden vuoksi otettu talteen.

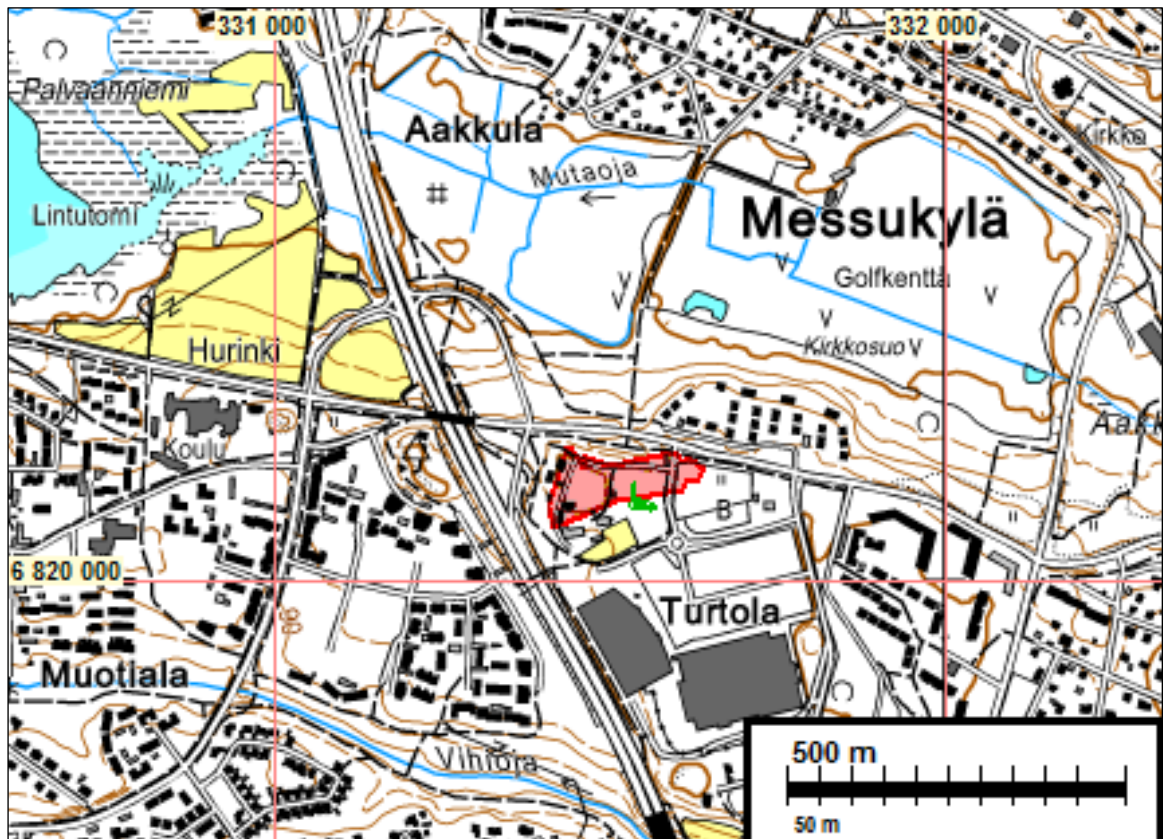
Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa (Euref). Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta keväältä 2013, ellei toisin mainittu. Kohdekuvauksessa myös YKJ koordinaatit (PI). Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat digitaalisia. Valokuvat ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaaja: Tapani Rostedt.

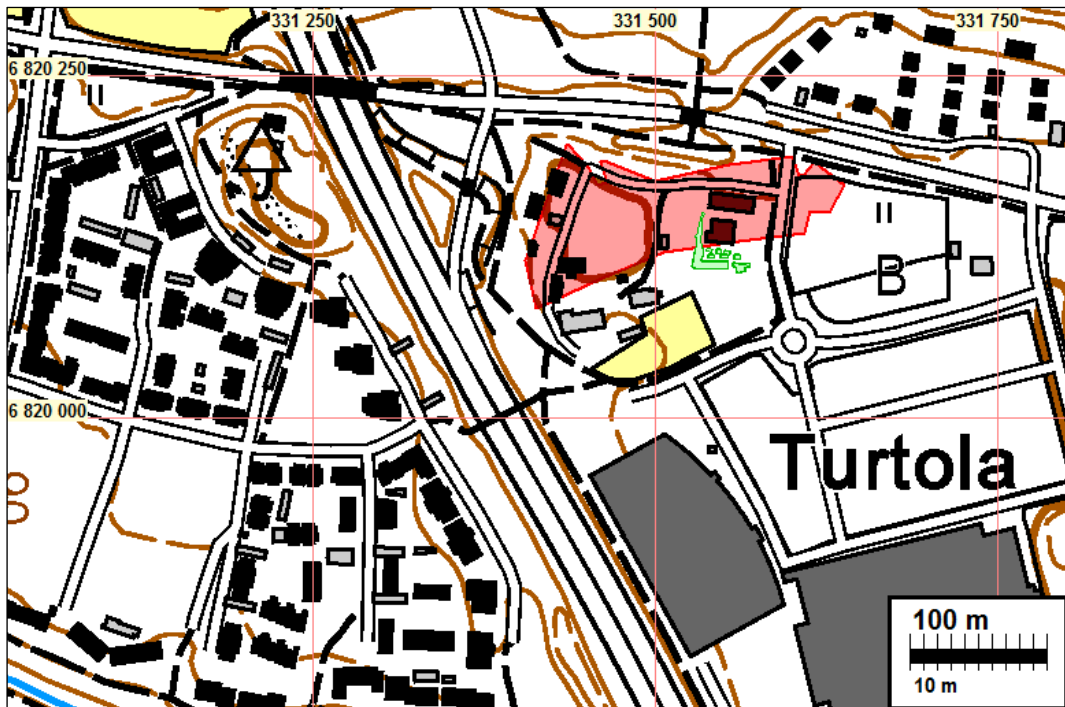

Tutkimusalue on mustan ympyrän sisällä.

Yleiskartat

Kartoilla: Turtolan (Messukylä) historiallisen ajan kylätontin sijainti vanhojen karttojen asemoinnin perusteella on merkitty punaisella. Tutkitut alueet on merkitty vihreällä.

Keltaisella alue, jossa on pintamaat kuorittu arkeologin valvonnassa 2011. Vihreällä 2013 tutkittu alue.

Lähtötiedot

Tampereen Turtolan kaupunginosaan tontille kiinteistötunnus 837–053-5415–0018, osoitteessa Kokinmäenkatu 1 rakennettiin autopesukatu vuonna 2011. Suunnitteilla oli tällöin lisäksi katsastusaseman ja siihen liittyvän autokorjaamon rakentaminen pesukadun eteläpuolelle, jotka tulisivat toteutettavaksi myöhemmin.

Alueella, sijaitsee muinaismuistolain suojaama kiinteä muinaisjäänös; Turtolan (Messukylä) historiallisen ajan kylätontti (muinaisjäänösnumero 1000019047). Turtolan historiallisen ajan kylätontti on paikannettu 1600-luvun kartan perusteella. Paikalla on tehty tarkastuskäynti 9.8.2011 Pirkanmaan maakuntamuseon toimesta. Tarkastuskäynti liittyi vuoden 2011 autopesukadun rakentamiseen. Tarkastusajankohtana rakentaminen oli jo aloitettu. Tarkastuskäynnin perusteella Pirkanmaan maakuntamuseo edellytti arkeologisia tutkimuksia Turtolan kylätontin laajuuden ja säilyneisyyden selvittämiseksi niillä aluilla joille kohdistui rakentamiseen liittyvää maankäyttöä. Paikalla tehtiin edellytetyt arkeologiset tutkimukset Mikroliitti Oy:n toimesta syksyllä v. 2011 (Mikroliitti Oy/Poutiainen & Rostedt 2011).

Vuonna 2013 rakentaminen tontilla käynnistyi uudelleen. Rakentaminen kohdistui nyt vuonna 2011 rakennetun autopesukadun eteläpuoliselle alueelle, jonne ryhdyttiin rakentamaan katsastusasemaa, sekä autopesukadulle johtavaa ajoluiskaa. Pirkanmaan maakuntamuseo edellytti, että rakentamiseen liittyvä kaivutyö tehdään arkeologin valvonnassa.

Kiinteistö Oy Skraatarla tilasi edellytetyt arkeologisen valvonnan Mikroliitti Oy:ltä. Museovirasto myönsi tutkimusluvan Turtolan historiallisen ajan kylätontilla suoritettavaa kaivinkonekaivuun valvontaa 4.7.2013 (MV/102/05.04.01.02/2013). Arkeologisista tutkimuksista paikalla vastasi Tapani Rostedt. Tutkimusten ajankohtana olosuhteet paikalla olivat hyvät.

Tutkimus

Konekaivuun valvonta

Alueelle on suunniteltu autopesukadun lounais- ja eteläpuolelle pesukadunpoistumisväylää, jonka varteen on rakenteilla katsastusasema. Lisäksi katsastusaseman vierelle on suunnitteilla autonkorjaushalli. Suunnittelun tien kohdalta maaperä piti kuoria ja vaihtaa autoliikenteelle soveliaammaksi. Työ tehtiin kaivinkoneella 10.–12.7. 2013 arkeologin valvonnassa. Pohjois-etelä – suuntaisen kaivannon leveys tutkittavan tontin länsilaidalla vaihteli 3-6 metrin välillä ja se oli pituudeltaan runsaat 40 metriä. Itä-länsi – suuntainen tontin etelälaidalle tehty kaivannon osa oli leveydeltään 6 metriä ja pituudeltaan 25 metriä. Vanhan kuoritun alueen reuna oli selkeästi havaittavissa nyt tutkitun alueen itä- ja pohjoisreunalla. Pienimuotoisia, suureksi osaksi myöhemmässä maankäytössä tuhoutuneita rakenteita havaittiin yhteensä 9 kappaletta. Rakenteet olivat pienialaisia ja suurimmaksi osaksi tuhoutuneita myöhemmässä maankäytössä. Pääosin ne eivät antaneet mitään suurempaa aihetta jatkotoimiin. Havaitut rakenteet dokumentoitiin piirroksilla ja valokuvilla ja niiden sijainti mitattiin GPRS-laitteella. Tämän jälkeen rakenteet kaivettiin puhtaaseen pohjasaveen saakka lapiolla ja/tai kaivauslastalla. Valvonnan kuluessa ei havaittu mitään merkittävämpiä kiinteitä rakenteita, jotka olisivat vaatineet lisätutkimuksia.

Pintamullan koneellisen poiston jälkeen dokumentoitiin rakenteet ja niissä havaitut löydöt; tiiltä, kirkasta ja vihreää pullo-lasia, fajanssia, punasavikeramiikkaa, kirkkaita tasolasin kappaleita. Rakenteita puhdistettaessa ilmeni lisäksi, että maa-aineksessa oli sekaisin niin raken-

nus/purkujätettä (tiiliä, palanutta savea, maatunutta puuta, rapautuneita kiviä, nokea ja humusta) kuin sirpaleisia löytöjäkin. Lapiolla /kaivauslastalla kaivettaessa todettiin, että kyseistä kerrosta oli yleensä jäljellä enintään 5-10 cm. Paikoin sitä ei ollut jäljellä käytännössä lainkaan, tällöin havaittavissa oli vain värjäätynyttä tummempaa savea. Lähtötason dokumentoinnin jälkeen kaivamista jatkettiin alaspäin noin 5-10 cm kerroksissa kunnes saatiin esiin puhdas tai luontaisesti rautaoksidilla värjäytynyt savi (tilanne vaihteli eri alueilla).

Tutkimusalueen etelä- ja länsiosan kaivinkonekaivannoista tehtyjen havaintojen perusteella voidaan ajatella kyseisen alueen sijoittuneen Turtolan historiallisen ajan kylätontin etelä-kaakkoisreunalle.

Itä-länsi - suuntainen kaista tontin eteläreunalla kuorittuna. Kuvattu lännestä.

Koekaivaus

Aluetta nyt rakennettavan katsastusaseman eteläpuolella tutkittiin koekaistojen avulla suunnitellun autojenkorjaushallin ja siihen liittyvän paikoitusalueen kohdalla. Koekaistoja kaivettiin yhteensä 7 kappaletta ja niiden pituus vaihteli yleensä 2,5-4 metrin välillä, pisimmän koekaistan ollessa kuitenkin yli 10 metriä pitkä. Koekaistat olivat yleensä kaivinkonekauhan levyisiä (1,7 metriä) ja ulottuivat puhtaaseen pohjasaveen saakka ollen syvyydeltään 70–90 cm. Koekuoppien kaivaminen ei alueella käytännössä tullut kyseeseen, koska lähes koko arkeologisesti tutkittavaa aluetta peitti noin 0,6 m paksuinen pohjustushiekkakerros joka alueelle aikaisemmin on levitetty. Pienialaisia koekuoppia kaivettaessa ongelmana olisi ollut jatkuva hiekan valuminen koekuoppaan. Lisäksi pienialaisista esim. 1x1 m koeruuduista ei olisi ollut mahdollista tehdä riittävän tarkkoja päätelmiä rakenteista ja kulttuurikerroksista. Varsinkin kun ottaa huomioon, että joitakin vuosia sitten tehdyn massanvaihdon yhteydessä oli multamaakerros-/kulttuurikerrosta ja mahdollisesti myös osia rakenteista poistettu ainakin 30–40 cm syvyydeltä.

Alueelle levitetyn pohjustushiekan ja rakennustyömaan toimintojen takia koekaistojen kaivaminen toteutettiin siten, että työmaan toiminnoille, rakennusmateriaaleille, työntekijöiden normaallille ja turvalliselle liikkumiselle, autonosturille ja kaivinkoneelle sekä pohjustushiekan ja multa- maakerroksen/kulttuurikerroksen sijoittamiselle (erillisiin kasoihin) jäi riittävästi tilaa.

Koekaivauksen yhteydessä tutkimusalueelle kaivettiin yhteensä 7 koekaistaa, joista eteläisintä laajennettiin myöhemmin hieman etelään päin rakenteen 10 laajuuden ja säilyneisyyden selvittämiseksi. Koekaivauksen tehtävänä oli löytää alueen mahdolliset muinaisjäännökset sekä selvittää niiden suhde paikalle tehtäviin rakennustöihin. Lisäksi selvitettiin sitä, oliko tarpeen tutkia rakenteista yksi tai useampia arkeologisin pelastuskaivauksin ja oliko kenties mahdollisuuksia rakenteiden kiertämiseen ja säilyttämiseen uusien suunnitelmien pohjalta.

Pienimuotoisia, suureksi osaksi myöhemmässä maankäytössä tuhoutuneita rakenteita havaittiin koekaistoissa yhteensä 3 kappaletta (rakenteet 10–12). Pienialaisina ja pääosin myöhemmän maankäytön tuhoamina ne eivät antaneet mitään suurempaa aihetta jatkotoimiin. Rakenteet dokumentoitiin piirroksilla ja valokuvilla ja niiden sijainti mitattiin GPRS-laitteella. Tämän jälkeen rakenteet yleensä kaivettiin puhtaaseen pohjasaveen saakka lapiolla ja/tai kaivauslasalla. Tutkimuksessa ei havaittu mitään merkittävämpiä kiinteitä rakenteita, jotka olisivat vaatineet lisätutkimuksia.

Tulos

Pelastus- ja koekaivauksissa autopesulan lounais- ja eteläpuoleista aluetta kuorittiin enimmillään 70 cm:n syvyyteen saakka. Paikalla havaittiin jonkin verran moderneja rakenteita; sekoitunutta ja tuhoutunutta kulttuurikerrosta, mutta ilmeisesti jonkin verran myös 1800-luvun loppupuolelle ajoittuvan rakennuksen perustan jäänteitä.

Tutkimusalueen eteläosan kaivinkonekaivantojen ja koekaistoista tehtyjen havaintojen perusteella voidaan ajatella kyseisen koekaivauksen sijoittuneen Turtolan historiallisen ajan kylätontin reuna-alueelle. Messukylän pitäjänkartan asemoinnin perusteella koekaivausalueet ovat sijoittuneet kylätontin etelä-kaakkoiselle reunalle ja suurimmaksi osaksi kylätontin ulkopuolelle.

Turussa 9.10.2013

Tapani Rostedt

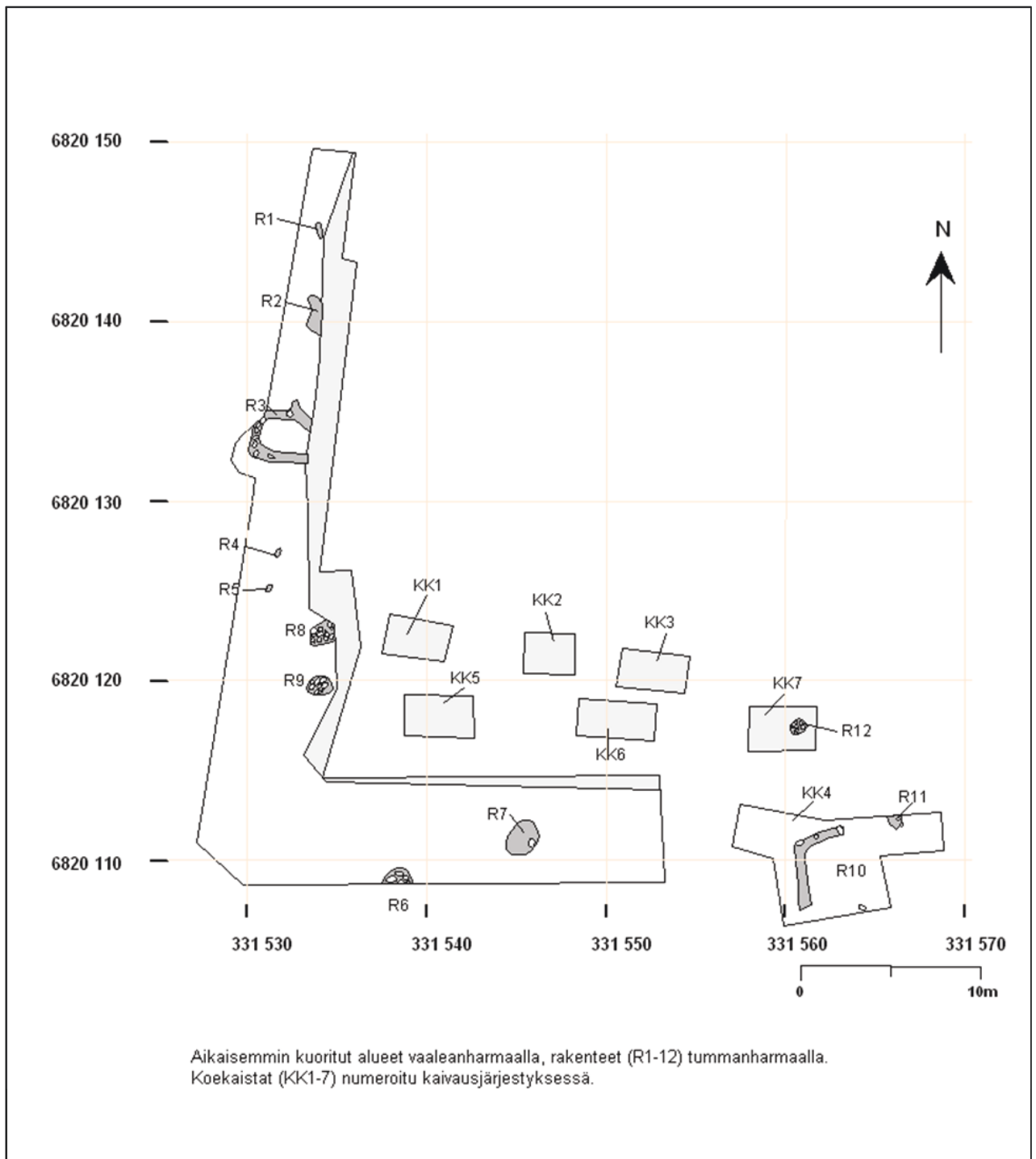
Lähteet

Messukylä (Aittolahti) pitäjänkartta. (2123 11) Kansallisarkisto.

Messukylä 1693 (A1:7/2). Kansallisarkisto.

Poutiainen, H. & Rostedt, T. 2011. Tampere Turtolan (Messukylä) historiallisen ajan kylätontin kaivaukset

Havaintokartta

Koeaistat

Koeaista 1

Koeaista (3 x 1,7 m) kaivettiin itä-länsi – suuntaisena konekaivussa havaitun rakenteen 8 itä-puolelle. Kaistan syvyys oli 75 cm. Koeaistassa ei täyttömaan koneellisen poiston jälkeen havaittu värjäätynyttä savea, siinä ei todettu minkäänlaisia rakenteita eikä arkeologisesti merkittäviä havaintoja tehty.

Koekaista 2

Koekaista (2,5 x 1,7 m) kaivettiin itä-länsi – suuntaisena koekaistasta 1 3 metriä itään. Kaistan syvyys oli 90 cm ja sen länsiosassa oli täyttömaan alapuolella havaittavissa vielä rippeitä tummasta kulttuurikerroksesta (humusta ja noella värjäätynyttä savea). Kerroksen paksuus oli enimmillään 5 cm, mitään merkittäviä rakenteita tai arkeologisesti merkittäviä havaintoja ei tehty.

Koekaista 3

Koekaista (3,5 x 1,7 m) kaivettiin itä-länsi – suuntaisena koekaistasta 2 3 metriä itään. Kaistan syvyys oli 90 cm. Koekaistassa ei täyttömaan koneellisen poiston jälkeen havaittu värjäätynyttä savea, siinä ei todettu minkäänlaisia rakenteita eikä arkeologisesti merkittäviä havaintoja tehty.

Koekaista 4

Koekaista (10 x 1,7 m) kaivettiin jokseenkin itä-länsi – suuntaisena tutkittavan alueen eteläosaan, konekaivualueen itäpuolelle. Kaikista arkeologisesti tutkituista alueista tämä on ainoa joka kaivettiin kokonaan ennestään kuorimattomalle alueelle. Kaistan länsiosassa oli noin 40 cm:n syvyydellä vaaleaa värjäätynyttä savea ja humusläikkiä sekä tiilenmuruja (rakenne 10). Koska rakenne tutkimushavaintojen perusteella jatkui etelään päin, avattiin alueella 3 x 4 metrin kokoinen laajennus. Rakenne jatkui siitä edelleen etelään seuraavalle tontille, joten koekaistan kaivaminen päätettiin tähän. Kaistan 4 itäosassa savi oli puhtaampaa paitsi yhdessä kohdassa jossa havaittiin tiilenkappaleita, humusta, nokea ja muutamia pienehköjä kiviä (rakenne 11).

Koekaista 5

Koekaista (3 x 1,7 m) kaivettiin itä-länsi – suuntaisena konekaivussa havaitun rakenteen 9 itäpuolelle. Kaistan syvyys oli 70 cm. Koekaistassa ei täyttömaan koneellisen poiston jälkeen havaittu värjäätynyttä savea, siinä ei todettu minkäänlaisia rakenteita eikä arkeologisesti merkittäviä havaintoja tehty.

Koekaista 6

Koekaista (4 x 1,7 m) kaivettiin itä-länsi – suuntaisena koekaistasta 5 3 metriä itään. Kaistan keskivaiheilla havaittiin vähäisiä kulttuurimaaläikkiä, mutta muutoin alueella oli jäljellä vain puhdas savi. Mitään merkittäviä arkeologisia havaintoja ei tehty eikä rakenteita tai kulttuurikerroksia todettu.

Koekaista 7

Koekaista (4 x 3 m) kaivettiin itä-länsi – suuntaisena koekaistasta 6 5 metriä itään. Alun perin 1,7 metriä leveän kaivannon keskivaiheilla havaittiin anomalia joka katosi pohjoisprofiiliin, joten aluetta laajennettiin pohjoiseen päin. Kyseinen anomalia (rakenne 12) halkaisijaltaan metrinen kulttuurimaaläikkä (paksuus 5 cm) jossa oli jäljellä hieman nokea, hiiltä ja joitakin pienehköjä kiviä. Mitään merkittäviä arkeologisia havaintoja ei tehty eikä ehjiä rakenteita tai kulttuurikerroksia todettu.

Koekaista 1. Kuvattu lännestä.

Tummaksi värjätynyttä savea, koekaista 2. Kuvattu lännestä.

Koekaista 3. Kuvattu lännestä.

Koekaista 4, etualalla rakenne 10. Kuvattu luoteesta.

Koekaista 5. Kuvattu lännestä.

Koekaista 6. Kuvattu lännestä.

Koekaista 7. Kuvattu koillisesta.

Rakenteet

Rakenne 1 (R1)

N 6820145,18 E 331534,03 Z 98.18.

Tulkinta ja havainnot:

Kulttuurimaaläikkä. Kyseessä oli ilmeisesti rakenteen tai rakennuksen osan vähäinen jäännös, joka oli valtaosin tuhoutunut. Rakenteen koko oli 100 x 30 cm, syvyys enimmillään 5cm. Rakenteessa todettiin noen tummaksi värjäämää kulttuurimaata sekä muutamia kiviä.

Rakenne 2 (R2)

N 6820140,64 E 331533,60 Z 97.79

Tulkinta ja havainnot:

Kulttuurimaaläikkä. Kyseessä oli ilmeisesti rakenteen tai rakennuksen osan vähäinen jäännös, joka oli valtaosin tuhoutunut. Rakenteen koko oli 170 x 100 cm, syvyys enimmillään 5cm. Rakenteessa todettiin noen tummaksi värjäämää kulttuurimaata sekä muutamia kiviä.

Rakenne 3 (R3)

N 6820132,49 E 331531,87 Z 97.80

Tulkinta ja havainnot:

Maan ja kivensekainen rakenne, ilmeisesti seinärakenteen jäännös tai osa. Löytöjen perusteella rakenne on aikaisintaan 1800-luvun lopulta. Kyseessä oli pienialainen, kooltaan 3 x 2,5 metriä laaja maan ja kiven sekainen tummempi kulttuurikerros. Se on alun perin ilmeisesti ollut osa suorakaiteen muotoista rakennuksen jäännettä, joka on jatkunut (nyt tuhoutuneena) itään päin aikaisemmin kuoritulle alueelle. Rakenteessa ei havaittu tulisijaa. Löytöinä mm. vihreää astialasia (1 kpl), fajanssia (1 kpl), 1800-luvun punasavikeramiikkaa (2 kpl) sekä kirkasta ikkunlasia (1 kpl).

Rakenne 4 (R4)

N 6820127,14 E 331531,74Z 97.80

Tulkinta ja havainnot:

Kulttuurimaaläikkä. Kyseessä oli ilmeisesti rakenteen tai rakennuksen osan vähäinen jäännös, joka oli valtaosin tuhoutunut. Rakenteen koko oli 50 x 30 cm, syvyys enimmillään 5cm. Rakenteessa todettiin noen tummaksi värjäämää kulttuurimaata sekä muutamia tiilenpalasia.

Rakenne 5 (R5)

N 6820109,31 E 331538,36Z 97.00.

Tulkinta ja havainnot:

Kulttuurimaaläikkä. Kyseessä oli ilmeisesti rakenteen tai rakennuksen osan vähäinen jäännös, joka oli valtaosin tuhoutunut. Rakenteen koko oli 60 x 30 cm, syvyys enimmillään 5cm. Rakenteessa todettiin noen tummaksi värjäämää kulttuurimaata sekä muutamia tiilenpalasia ja yksi pala kirkasta ikkunalasia.

Rakenne 6 (R6)

N 6820111,45 E 331545,56 Z 97.56.

Tulkinta ja havainnot:

Likamaakuoppa. Kyseessä oli ilmeisesti rakenteen tai rakennuksen osan vähäinen jäännös, joka oli valtaosin tuhoutunut. Rakenteen koko oli 80 x 50 cm, syvyys enimmillään 15cm. Rakenteessa todettiin noen tummaksi värjäämää kulttuurimaata sekä kiviä kahdessa kerroksessa. Rakenne sijaitsi kaivetun alueen eteläosassa ja se jatkuu kaivetun alueen eteläpuolelle. Ei ajoittavia löytöjä. Kulttuurimaaläikkä, mahdollisesti jäännös likamaaläikästä tai rakennuksen perustusnurkasta. Kyseessä oli epämääräisen muotoinen (kooltaan 180 x 100 cm) läikkä konekaivauskaivannon eteläosassa. Rakenne tutkittiin kaivamalla se kahtena puolikkaana. Pinnassa oli hieman nokea ja värjäytynyttä savea. Rakenteessa oli myös pari kiveä, nokimaata ja hieman hiiltä. Löytöinä saatiin vain yksi 1800-luvun lopulle ajoittuva punasavikeramiikan palanen.

Rakenne 7 (R7)

N 6820125,24 E 331531,31 Z 97.71

Tulkinta ja havainnot:

Kulttuurimaaläikkä, mahdollisesti jäännös likamaaläikästä tai rakennuksen perustusnurkasta. Kyseessä oli epämääräisen muotoinen (kooltaan 180 x 100 cm) läikkä konekaivauskaivannon eteläosassa. Rakenne tutkittiin kaivamalla se kahtena puolikkaana. Pinnassa oli hieman nokea ja värjäytynyttä savea. Rakenteessa oli myös pari kiveä, nokimaata ja hieman hiiltä. Löytöinä saatiin vain yksi 1800-luvun lopulle ajoittuva punasavikeramiikan palanen.

Rakenne 8 (R8)

N 6820125,52 E 331535,26Z 97.34

Tulkinta ja tärkeimmät havainnot:

Kulttuurimaaläikkä, mahdollisesti jäännös likamaaläikästä tai laajemmasta rakenteesta, todennäköisesti aikaisintaan 1800-luvun lopulta. Rakenne oli osittain tuhoutunut ja jatkui aikaisemmin kuoritululle alueelle itään päin. Kyseessä oli epämääräisen muotoinen (kooltaan 120 x 100 cm) läikkä konekaivauskaivannon keski/eteläosassa. Rakenne tutkittiin kaivamalla se kahtena kerroksena, kokonaissyvyys 15–20 cm. Pinnassa oli hieman nokea ja värjäytynyttä savea. Rakenteessa oli syvemmällä joitakin lohkoituja kiviä, nokimaata ja hieman hiiltä jotka eivät muodostaneet selkeää rakennetta. Löytöinä saatiin yksi pala paksua (1,5 mm) kirkasta ikkunalasia.

Rakenne 9 (R9)

N 6820121,19 E 331535,06 Z 97.33

Tulkinta ja tärkeimmät havainnot:

Kulttuurimaaläikkä, mahdollisesti jäännös likamaaläikästä tai laajemmasta rakenteesta, todennäköisesti aikaisintaan 1800-luvun lopulta. Rakenne oli epämääräisen soikion muotoinen (kooltaan 100 x 80 cm) läikkä konekaivauskaivannon keski/eteläosassa. Rakenne tutkittiin kaivamalla se kahtena kerroksena, kokonaissyvyys 10–15 cm. Pinnassa oli hieman nokea ja värjäytynyttä savea. Rakenteessa oli syvemmällä joitakin lohkoituja kiviä, nokimaata ja hieman hiiltä jotka eivät muodostaneet selkeää rakennetta. Löytöinä saatiin yksi pala 1800-luvun lopulle ajoittuvaa punasavikeramiikkaa.

Rakenne 10 (R10)

N 6820108,38 E 331562,56 Z 98.05

Tulkinta ja tärkeimmät havainnot:

Maan ja kivensekainen rakenne, ilmeisesti seinärakenteen jäännös tai osa, löytöjen perusteella aikaisintaan 1800-luvun lopulta. Kyseessä on ilmeisesti ollut suhteellisen pienialainen, kooltaan 2 x 4 metriä laaja maan ja kiven sekainen tummempi kulttuurikerros. Se on alun perin ilmeisesti ollut suorakaiteen muotoisen rakennuksen osa, joka jatkuu etelään seuraavalle tontille jota ei kaivettu. Rakenteessa ei havaittu tulisijaa. Löytöinä mm. ruskeaa ja vihreää astialasia (3 kpl), fajanssia (2 kpl), 1800-luvun punasavikeramiikkaa (1 kpl) sekä kirkasta ikkunalasia (3 kpl).

Rakenne 11 (R11)

N 6820112,10 E 331566,14 Z 97.91

Tulkinta ja tärkeimmät havainnot:

Kulttuurimaaläikkä, mahdollisesti jäännös likamaaläikästä tai laajemmasta rakenteesta, todennäköisesti aikaisintaan 1800-luvun lopulta. Rakenne oli epämääräisen soikion muotoinen (kool-

taan 100 x 80 cm) läikkä koekaistan 4 itäosassa ja se jatkui kaivannon pohjoispuolelle. Rakenne tutkittiin kaivamalla se kahtena kerroksena, kokonaissyvyys 10–15 cm. Pinnassa oli hieman nokea ja värjäytynyttä savea. Rakenteessa oli syvemmillä joitakin lohkottuja kiviä, nokimaata ja hieman hiiltä jotka eivät muodostaneet selkeää rakennetta. Löytöinä saatiin yksi pala aikaisintaan 1800-luvun lopulle ajoittuvaa punasavikeramiikkaa.

Rakenne 12 (R12)

N 6820117,54 E 331560,69 Z 97.11

Tulkinta ja tärkeimmät havainnot:

Kulttuurimaaläikkä, mahdollisesti jäännös likamaaläikästä tai rakennuksen perustusnurkasta. Kyseessä oli soikeanmuotoinen (kooltaan 90 x 80 cm) läikkä koekaistan 7 keskiosassa. Rakenne tutkittiin kaivamalla se kahtena puolikkaana. Pinnassa oli hieman nokea ja värjäytynyttä savea. Rakenteessa oli myös jonkin verran kiviä, nokimaata sekä hieman hiiltä. Löytöinä saatiin vain yksi aikaisintaan 1800-luvun lopulle ajoittuva punasavikeramiikan palanen.

Rakenne 1. Kuvattu luoteesta.

Rakenne 2. Kuvattu lännestä.

Rakenne 3. Kuvattu pohjoisesta.

Rakenteet 4 (oikealla) ja 5 (vasemmalla). Kuvattu lännestä.

Rakenne 6. Kuvattu pohjoisesta.

Rakenne 7. Kuvattu etelästä.

Rakenne 8. Kuvattu lännestä.

Rakenne 9. Kuvattu lännestä.

Rakenne 11. Kuvattu etelästä.

Rakenne 12. Kuvattu pohjoisesta.

Muinaisjäännöstiedot

TAMPERE 59 TURTOLA (MESSUKYLÄ)

Mjtunnus: 1000019047

Laji: Kiinteä muinaisjäännös
 Mj.tyyppi: Asuinpaikat: Kyläpaikat
 Ajoitus: Historiallinen

Koordin: N: 6820 139 E: 331 554
 P: 6823 001 I: 3331 656

Tutkijat: Adel tarkastus 2011, Poutiainen & Rostedt 2011 koekaivaus. Rostedt valvonta ja koekaivaus 2013.

Sijainti: Paikka sijaitsee Tampereen asemalta 4,1 km kaakkoon.

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Messukylä ("Messakyla", "Messukyle", "Messoby" tai "Messuby") mainitaan arkistolähteissä vuodesta 1439 alkaen. Vanhimman maa-kirjan mukaan (1540) siihen kuului 26 taloa (Suvanto 2001: 564).

Kylän päätontti eli kyläkeskus on paikannettu Olof Mörtin v. 1693 laatiman kartan perusteella, jonka mukaan kyseisellä tonttimaalla sijaitsi 15 taloa. Noin 200 m etelään sijaitsi toinen, pienempi tonttimaa, jolla oli 1600-luvun lopussa kolme taloa (Mört 1693; Suvanto 1988: 206). Suvannon (1988: 206–207) mukaan kylä on sijainnut samalla paikalla jo keskiajalla. Kylätontti on pääosin autioitunut. Sen SW-osassa sijaitsee kuitenkin yhä yksi kylän kantatiloista, Penttilä (tontti nro 837–53-5415-12). Sen NW-puolella, kylätontin W-reunalla on kolme pienialaista pientalotonttia. Näiden talojen itäpuolella, Penttilän pihapiirin N-puolella on mäntyvaltaista metsää kasvava mäki. Sen itäpuolella oleva alue, kylätontin keskiosa, johon v.

2011 tarkastus kohdistui, on yhtä pientä ulkorakennusta lukuun ottamatta rakentamatonta ja melko tasaista (tontin 12 itäreuna sekä tontit nro 18 ja 19). Tontilla 19 sijaitsee puutarhamyymälä kasvihuoneineen. Kylätontin SE-osassa, Säälänkadun itä- ja Sotilaankadun eteläpuolella on rakentamatonta viheraluetta (heinikkoa, lehtipuita). Tonttien 12 ja 18 N-puolella kulkee W-E-suuntaisesti Kokinmäenkatu, joka liittyy idässä Säälänkatuun. Kokinmäenkadun linjaus noudattaa jo v. 1693 kartassa olevaa tielinjaa. Säälänkatu liittyy pohjoisessa Sotilaankatuun. Viimeksi mainitun ja Kokinmäenkadun välissä on viheralue, jonka kautta kulkee samansuuntainen kevyen liikenteen väylä. Kylätontin NE-osaan on rakennettu useita moderneja, 2-kerroksisia asuinrakennuksia. Alueen NE-kulmassa on kuitenkin myös rakentamatonta aluetta jonkin verran (tontin 837–53-5428-3 eteläosa).

Kylätontin keskiosassa oleva tontti 837–53-5415-18 (os. Kokinmäenkatu 1) on 1950-luvun peruskartan ja ilmakuvan perusteella ollut rakentamaton viimeistään 1950-luvulta lähtien. Ainakin osa alueesta on merkitty autioituneeksi jo v. 1693 karttaan (tontti nro 56). Messukylässä oli siihen aikaan jo neljä autioitunutta talotonttia (Suvanto 1988: 207). Vuoden 1946 ilmakuvassa nykyisen tontin 837–53-5415-18 NE-osassa näkyy yksi rakennus, joka todennäköisesti kuului pääosin tontin NE-puolella sijainneeseen tilakeskukseen. V. 1956 ilmakuvassa ko. rakennuksen kohdalla ja sen S-puolella on rakentamatonta joutomaata, muuten alue on peltoa. 1950-luvun peruskartassa koko tontti on peltoa. Viime vuosina tontilla nro 18 on varastoitu multaa.

Vanhoja karttoja

Ote vuoden 1693 kartasta. (A1 7/2). Kylätontti on merkitty mustalla neliöllä.

Ote Messukylän pitäjänkartasta. Kylätontti on merkitty mustalla ympyrällä.